

MÀQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afeitar.

III
DAGUERIA

TOLL

III
TELÈFON 3.536

III
Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1er, 17

III
Màquines de tots els preus i qualitats
Fulles de totes les marques

Assortit complet en tots els articles d'aquest ram

Ganivets per a camp, viatge i defensa

Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils

Coberts per a camp, gots per a viatge, etc., etc.

Casa la més antiga i important de Barcelona.

FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

BARCELONA
AEP - CDHS

ANY V : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 45

1.er DE GENER DE 1919

EL PROTECTOR CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS
Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción
Registro de Marcas
Nombres comerciales
Dibujos-Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPUESTOS

75
12
4
2
12

TIRANTE BENEFACTOR (Patentado)

Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños
Indispensable a toda persona que aprecie y practique la
higiene en el vestir.

Con el uso del **Tirante-Benefactor** las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud. Se vende en casa de los **Sres. Eduardo Schilling, S. en C.** (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes **Amador Alsina**.

AMADOR ALSINA

Ciudad San Juan, 8-Barcelona

que mandará folleto gratis a quien lo pida

Con Benefactor

**SECCIÓ ATLÈTICA
DE L'ATENEU**

GIMNÀS I DUTXES

Classes de gimnàsia sueca, lluites greco-romana i boxa

Quota mensual: 1'50 ptes.-Obertde 7 a 12 de la nit.

Estoreria Giralt
Kobador, 7: BARCELONA

Estores de tota mena
: : Especialitat en la col·locació : :

F. BERTRAND, S. A.

Avinyó, 26, i Comtessa de Sobradíel, 1-Teléfono A 3230 BARCELONA

EINES DE PRECISIÓ, RELLOTGERIA, ÚTILS I
FORNITURES PER A JOIERIA, PLATERIA,
RELOTJERIA I ARTS ANEXES

Llimes angleses i suïsses :: Fileres
d'estirar fil i rosçar :: Burils de
totes formes :: Grates i raspalls
plans i circulars de pèl, acer i cris-
tall :: Paper esmeril :: Torns i
transmissions :: Serres :: Gresols
i cubetes qualitat extra per a fondre
en plumbagina i terra refractària
Pedres i moles amb engranatge per
a esmolat, en gran varietat: en are-
niska, esmeril, Naxos, Carborite,
Carborundum i Arkansas :: Ali-
cates i pinces en gran varietat de
models, etc., etc. :: :: :: :: ::

Dipòsit de soldadura, acreditada i pràctica, TINOL

RELOTJES DE BUTXACA, PULSERA, PARET
I DESPERTADORS :: ESTOIGS, CRISTALLS,
OLIS FINS

EINES NORD-AMERICANES

Peces recanvi de rellotges corrents i principals marques

Concessió exclusiva per a la venda de fornitures per
al rellotge d'alta precisió JUVENIA

Únic dipòsit de les molles reals STHAL de tremp regu-
lat i resultat garantit per a Ancora cilíndric i Roskoph

Tarifa de preus s'enviarà a qui ho demani

Secció d'Excursions de l' A. E. P.

A totes les persones que, sense ésser sòcies de l'ATENEU, tinguin interès en rebre aquest NOTICIARI, se'ls fa present que la secció d'Excursions admet socis subscriptes, els quals, amb la quota d'una pesseta cada quatre mesos, el reben amb regularitat.

Fàbregas i Recasens

BANQUERS

Rambla dels Estudis, 4 - BARCELONA Telèfon A 2248

Telèfon per a conferències: A 3453

Direcció telegràfica i telefònica: FABRECA

Apartat de correus: 568

Compra i venda, al comptat i a plasso, de valors de cotització corrent, nacionals i estrangers.—Descompte i negociació de cupons i títols amortitzats.—Comptes de valors.—Custòdia de valors.—Compra i venda, al comptat i a plassos, de paper sobre l'estranger.—Giros.—Canvi d'or i bitllets estrangers.

Comptes corrents a disposar a la vista amb abonament dels següents interessos:

- En Pessetes, dos per cent anual.
- En Lliures, tres i mig per cent.
- En Francs, tres per cent.
- En Francs suïssos, u i mig per cent.
- En Dòlars, dos i mig per cent.
- En Lires, dos per cent.

ANY V : ÈPOCA 2.na 1.er DE GENER DE 1919 Núm. 45

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. i 1.er-BARCELONA

SE REPARTeix GRATUÏTAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

AEP - CDHS
BARCELONA

La primera Audició de Cançons

L'ANUNCI d'aquesta primera Audició havia despertat un especial interès pel fet d'anar-se a cantar un conjunt de cançons acabades de recollir i, per tant, gairebé desconegudes, amb l'al·licient, a més, de que serien executades per elements distingits de l'Orfeó Català.

El programa detallat de la festa vam publicar-lo en el NOTICIARI del més passat, per lo que ja'l coneixen els nostres lectors, i en uns convits-programes que repartírem profusament, en els quals hi donguérem eixida a una més de les nostres cançons, *Mon torment*, amb dibuix original del nostre soci En Bonaventura de Gatell. Mes, quan ja tot ho teníem aparellat, un inconvenient sorgit als darrers dies privà al benvolgut mestre Mossèn Higiní Anglès de venir-nos a donar la conferència preliminar, de la que ens era impossible prescindir-ne.

Això, naturalment, ens desballestava tots els nostres projectes; però aviat tinguérem solucionat el conflicte. L'amabilitat exquisida del músic i poeta En Joan Llongueras, Director de l'Institut Català de Gimnàstica Rítmica, qui s'ha especialitzat també en l'estudi i replega de les cançons populars, va privar de que'ns quedéssim sense conferenciant. A corre-cuita imprimírem i repartírem uns segons convits-programes, fent constar que el conferenciant era En Llongueras i el tema, «De la nostra Cançó popular». Aquest segon convit-programa també l'il·lustràrem amb una de les nostres cançons, *La bella Nina*, per a la que'ns dibuixà una bonica figura el nostre consoci N'Alexandre Cardunets. *La bella Nina*, en el segon programa de l'Audició, substituï la titulada *¡Pobre Joanet!*, del primer, que ja donarem a conèixer un altre dia.

En la nit de la festa, 18 de desembre, la sala d'actes de l'ATENEU presentava la característica de les seves grans solemnitats, això és: un públic anhelant que l'omple de gom a gom vingut de tots els indrets per sentir quelcom que l'interessa.

En Joan Llongueras, l'exquisit poeta, llegí el seu proemi a l'Audició, una lloança sentidíssima als nostres cants populars que s'endugué l'esperit dels oients envers les regions serenes d'ideal que's proposà l'autor. Després del seu parlament totes les cançons encara van trobar-se més boniques de lo que semblaven, pel regust de mel que els poetes posen en les seves paraules. Una pluja d'aplaudiments premià l'obra d'En Llongueras. Els nostres lectors ja la llegiran amb satisfacció en aquest mateix NOTICIARI.

Els senyors En Ramon Crespo i N'Emili Vendrell, a càrrec dels quals anà l'interpretació de les cançons, acreditaren ben bé la llur procedència, l'Orfeó Català, ja que cantaren d'una manera magistral, fent relluir moltíssim les composicions que se'ls havien confiat. Els acompanyà amb el piano el nostre amic i col·laborador en la tasca de recollir cançons el mestre En Joan Tomàs, també de l'Orfeó Català i Director del Chor Infantil Mossèn Cinto.

El mateix mestre Tomàs és el qui va córrer amb la difícil tasca d'harmonitzar les tonades, que acomplí perfectament, puix sap treure un bon partit de les senzilles composicions que cauen a les seves mans.

El públic aplaudí frenèticament tots els números del programa, havent-se de repetir *L'Esping-gari-gari-gari*, pel seu caient tan còmic, *Dalt del Cel*, composició musical notabilíssima, i *La fadrina escarmentada*, cançó de costums exemplar.

Entre la distingida concurrència que omplia la sala tinguérem la sort de comptar-hi varis músics i folkloristes, com els senyors Millet, Pahissa, Gibert, Capmany, Barbarà, Guasch, Batista i Roca i altres els noms dels quals no recordem en aquests moments.

Als artistes que prengueren part a l'acte i al públic que l'honrà amb la seva presència, a tots la nostra gratitud més viva. Sense uns i altres l'obra de l'Esbart folklòric romandria aturada; amb tan bons elements que l'ajuden no serà difícil repetir festes d'aquesta mena.

DEL XIV ANIVERSARI

Ha celebrat ja la secció d'Excursions els dos actes íntims amb què ha volgut festejar enguany el seu XIV Aniversari.

En un menjador de la Font d'En Fargas ens hi reunirem els més conspicus de la secció, i allí, amb l'alegria de l'intimitat i el confort de les bones viandes, ¡si'n traçàrem de plans i projectes!... que, si no tots, una bona colla d'ells aniran convertint-se en realitats concretes.

L'altre acte ha sigut el *xeflis* al mateix local de l'ATENEU. En una gran taula ens hi distribuïrem 25 comensals, amb una bona representació femenina que donà més sublimitat a l'agradable festa. A cap de taula, en braços de la seva mare, s'hi col·locà el nen Armand Giralte Portolés (fill del director d'aquest NOTICIARI) nascut el mes de juny darrer justament el mateix dia que a Sant Miquel del Fai s'hi celebrava el primer Aplec Excursionista de Catalunya.

El nen Armand estrenava l'indumentària completa que per a calçar-lo havia rebut com a present de la secció d'Excursions pocs mesos després de néixer.

Amb bona gana i amb millor bona cara, anàrem cruspint-nos els apetitosos bocins que se'ns oferiren.

Aquest *xeflis*, que transcorregué en mig d'una gran complença i harmonia, senyala un camí a seguir, encara que sembli cosa estranya, als elements directius de l'ATENEU. La nostra entitat estimadíssima està mancada d'actes d'una sabor festiva que apropin més els socis i famílies, establint entre ells vincles d'amistat que facin de l'ATENEU una immensa germandat de gent que's coneix i que s'estima. La massa fredor de la Casa allunya els seus components i li dona caràcter burocràtic, on els socis sembla que hi visquin a precari i no gosin a moure's amb aquell desembaràs que anima i desperta iniciatives.

No ha d'ésser aquesta l'última tertúlia de tal mena, que haurien de sovintejar bastant, com no ha sigut tampoc la primera. En les albers de l'ATENEU va celebrar-se una *castanyada*, molt nombrosa i divertida, que encara rememoren amb goig alguns dels fundadors de la Casa.

A veure quin dia tornarem a trobà'ns-hi.

DE LA NOSTRA CANÇÓ POPULAR

Prefaci a la primera Audició de Cançons
per En JOAN LLONGUERAS

Jo no crec que pugui haver-hi res que ens donga, a nosaltres els catalans, una sensació tan viva, tan plena i tan directa del sentit pregon de la terra com el saber escoltar i el saber sentir fonament una de les nostres cançons populars.

¿N'heu sentida mai cap de cançó popular?... — És clar que n'hem sentides, — me respondreu desseguida, — i n'hem cantades i tot!

— ¿Qui no n'ha sentides? ¿Qui no n'ha cantades de cançons de la terra?... ¡Si l'àvia i la mare ja en cantaven, i, de ben xics, ja ens en feien cantar! ¡Si tota la vida que no sentim altra cosa!

— Bé, bé, jo us diré, — i perdoneu-me la pregunta potser una mica impertinent. — ¿Ja sabeu què cosa és el sentir una cançó popular?...

Perquè, veureu. ¿No us ha succeït mai allò de passar per un camí cada dia i al cap de deu anys de passar-hi tenir tot d'una, en un dia privilegiat, la sensació forta de veure'l per primera vegada i per primera vegada adonar-vos-en d'allò subtil, d'allò misteriós, d'allò essencial que constituïa el seu encís i la seva natural bellesa?...

¿No us heu trobat mai en no conèixer una persona, ¡què dic conèixer-la!, veure-la i tot, saber ben bé com és fins al cap de molt temps de tractar-la? Fins que arriba el moment aquell de gràcia, podríem dir-ne en què per una causa inesperada, per un estat emotiu qualsevol, la vostra ànima s'endinsa fins a trobar i descobrir l'ànima germana o és ella la que se us apodera fortament de la vostra i torna els vostres sentits sobtadament aguts i vidents del misteri infal·lible que en cada un de nosaltres germina?...

¿Qui no ha tingut la sensació de trobar, en un moment de fina sensibilitat, nova i plena de sentit revelador, aquella paraula que de tant temps venim cada dia pronunciant en la conversa ordinària, en n'ig de la major indiferència?...

A mi m'ensenyaren, de petit, com a tothom, el *pare nostre*, i l'he resat quotidianament, seguint les costums antigues, cada matí i cada nit. Doncs bé; jo no m'he donat compte de lo que és aquesta excelsa oració fins, fa ara molts pocs anys, una nit que jo'l dictava i el feia resar a un dels meus fills, convalescent d'una malaltia. De prompte vaig sentir el meu esperit com inundat d'una gran claror; una esgarripança inexplicable commogué el meu cos, de dalt a baix, i, per primera vegada, tot aquell imponderable i fort i etern sentit humà de les divines sublimes paraules se féu viu i conscient en el meu atribulat cervell. Llavors vaig adonar-me de que havia començat a dir el *pare nostre*. I em semblà aquell un moment de naixença per mi.

¡Bé hi havia anat tardes i més tardes vora la mar i bé les havia mirat i remirat cent i mil vegades les onades bellugoses i de bells colors canviants! Però una tarda, en un d'aquells polits i riallers poblets de la costa brava, jo em passejava per la platja i feia un dia tot serè i tranquil i la mar era quieta i era plana com el palmell de la mà, i el sol ja devallava, lentament devers l'indret amarat de les muntanyes.

Una noieta de vuit o deu anys, tota endolada, aparegué corrent i, mirant la mar per tots indrets, anava inquieta, d'ací d'allà, i es posava les mans, fent visera, damunt dels ulls. De tant en tant, llençava un crit estrident: — ¡Pare!... ¡pare!... — i restava immòbil senyalant la mar. La mar era quieta, i ni un ocell, ni una vela trencava la ratlla llisa del seu infinit horitzó. Aquella noieta havia perdut el seu pare, qui era un brau pescador, i la dolor i la solitud i la misèria l'havien deixada així com fol·la. Corria, corria adalerala. S'aturava; mirava arreu; cridava: — ¡Pare!... ¡pare!... — i senyalava la mar.

Jo, la mar, amics meus, vaig sentir-la llavors tota dins meu com mai; vaig mirar-la no sé pas amb quins ulls i vaig veure-la, n'estic segur ¡oh ben segur! per primera vegada.

Quelcom semblant a tot això que us conto, un fenomen, un miracle així, ha de succeir-vos quan us sigui arribada l'hora ditxosa de poder escoltar, i sobretot quan verament pogueu sentir, amb tota la plenitud del sentit vostre, una de les nostres cançons populars.

¡No sabeu pas quina immensitat d'emoció hi ha en cada una d'elles!... La més senzilla i la més innocent, en apariència, és plena, sovint, d'una profunditat i d'un sentit que esgarria.

Tot el valor humà del nostre poble; tota la nostra significació de raça; tota la nostra força espiritual; tota la nostra idealitat; tota la nostra dolor i la nostra joia; tota la nostra dolenteria i malícia i tota la nostra ingenuïtat i bondat són en elles, i elles són vives, per anys que passin, i són presents en les nostres palpitations d'ara, i són actuals en les nostres més impulsives i ardues vibracions de modernitat, com són vives i oscil·lants, damunt les branques del roure mil·lenari, les fulles verdes i brillants del darrer istiu.

Jo no sé pas si pot haver-hi al món un goig més gran i més pur que el de sentir plenament una cançó de la terra.

Sentir-la i retrobar-vos és tot u. Sentir-la i renovar-vos i deslliurar-vos de tot allò que us oprimeix i us ofega, és una sola cosa. Sentir-la i emmollir-vos i recobrar la plenitud del viure és lo mateix. Sentir-la i saborejar, amb els sentits tots, la mateixa ànima gustosa de la terra és igual.

Perquè hi ha en les cançons de la terra, i d'una manera molt viva i molt bella i molt vibrant, tot allò substancial que també hi és en nosaltres. Tot allò de secular que, vulgues o no, portem vinculat en la pròpia naturalesa; tota aquella força ancestral que ens mou la sang i el cor; tot aquell sentit de raça que ens il·lumina el pensament i ens fa obeir assenyada-

ment aquelles lleis que sols nosaltres comprenem, que sols nosaltres venenem i sols nosaltres sabem sagrades.

Però cal saber entrar-hi en les cançons. Cal saber-les deixar entrar. Cal estar il·luminat, jo diria; cal estar en estat de gràcia per a sentir-les, que vol dir en estat de viure i de poder-se recollir en si mateix i de seguir i més seguir i de portar l'ànima lleugera i amiatent al vol de la veu que canta.

Jo no he vingut aquí per altra cosa que per a preparar-vos an això.

Belles cançons us seran cantades pel sol amor de cantar-les. Belles cançons antigues que reviuran i devindran noves, de bell nou, així que la vostra ànima s'encenga del seu foc i flamegi crepitant amb elles. Belles cançons que, com aigua abundosa de les altes congestes, devallaran fresques i sonores i amararan el vostre esperit distret i treuran d'ell l'eixutor traïdora i maleda que'l deforma i que'l mata.

Jo us dic, jo us deman que les escolteu amb totes les vostres potències ben aixèriques i que sigueu dòcils a deixar-vos influir i a deixar-vos amorosir i a deixar-vos per complet penetrar d'elles. Res més.

Les cançons, elles mateixes, si les sentiu, si sabeu sentir-les, ja diran, ja suggeriran a cada u lo que més li convindrà per a la seva pròpia lliberació i engrandiment. Escolteu-les, doncs, amics, amb l'esperit ben despart i acostumeu-vos en venir a escoltar-les tot sovint.

El català bon punt ha sentit, amb tota la passió i vehemència del seu sentir, una sola cançó de la terra sap ja per primera vegada lo que és ésser català i en sent alhora tota l'immensa dignitat i tota l'alta responsabilitat d'ésser-ho. Ja mai més mancarà a la seva Pàtria, perquè la cançó, arrelada i germinadora en ses entranyes, ja mai més deixarà de furgar, deixarà de remoure, deixarà de vibrar sobirana i redemptora dins d'ell.

Mireu. Jo crec que ensenyant-lo només de sentir cançons de la terra podria educar-se i podria fer-se lliure i conscient i poderós a tot un poble, que és com dir que un poble que té cançons i que té qui les canta amorós i qui va a escoltar-les amb fervor, fatalment, si és que ja no ho té, ha d'assolir un dia o altre la suprema lliberació i la suprema consagració de la seva grandesa immortal i triomfadora.

JOAN LLONGUERAS.

Excursió a París i a Brussel·les

SEGUEIXEN endavant els treballs confiats a la Comissió especial nomenada per a preparar l'organització del viatge col·lectiu per terres de França i Bèlgica.

De moment, per a respondre a les moltíssimes consultes que se'ns dirigeixen sobre aquest particular, sols podem avançar que's visitaran

les ciutats de París, Reims, Brussel·les i Anvers i que l'excursió durarà uns 12 dies. Referent a la data en què podrà realitzar-se no és possible encara dir-ne res. El restabliment del tràfec regular de ferrocarrils es fa amb massa lentitud per a poder actualment prefixar quan tindrà efecte l'excursió, com també per ara hi ha el gran inconvenient de que els preus dels hostatges són massa crescutíssims per pensar en emprendre's desseguida un viatge que ha d'ésser eminentment popular.

Tenim ja redactada una fulla-programa, que anirà exornada amb vistes de les poblacions a visitar, que inprimirem i repartirem a l'hora que creuem oportuna.

Les frases proverbials catalanes

XXVI

«Amagar l'ou»

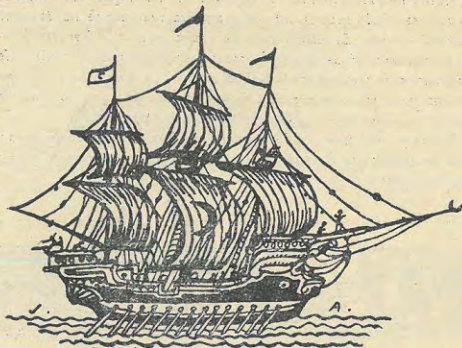
DER què quan s'enganya a alguna persona amb falsos afalacs s'acostuma a dir que se li *amaga l'ou?* Doncs ve d'un fet que ara anem a explicar.

Dos amics varen voler jugar una mala pasada a un tercer, que no's distingia per ésser gaire espavilat. Un d'ells va dir-li: —Mira: jo't posaré un ou amagat a l'esquena, sota la brusa, i a veure si aquell podrà endevinar on l'he amagat, que hem fet una juguesca. En paga ja't donaré dos rals.—

En sentint això dels dos rals s'hi va avenir desseguida. Es deixà amagar l'ou a l'esquena, i el qui havia de buscar-lo,— que ja sabia prou bé on era amagat,—anà decidit i li pegà una patacada, esclafant-li l'ou, que se li regalimà per l'esquena, i alhora exclamà triomfant:

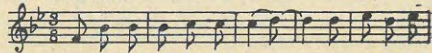
—¡Es aquí!—

Inútil és dir que van fer-se un tip de riure a l'esquena del pobre engalipat, el qual, pres d'una gran irritació, no va voler aleshores els dos rals i va jurar que mai més es deixaria *amagar l'ou*.

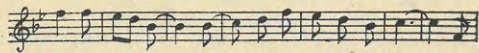

LA REINA D-MORERIA CANÇÓ POPULAR

ALEGRETT

El di - a de Sant Jo - an n'és un molt se -

nya-lai di - a fa - ran fes - ta els cris - tians i els

mo - - ros de Mo - re - ri - a

Les cançons populars catalanes

VII

LA REINA DE MORERIA

El dia de Sant Joan — n'és un molt senyalat dia:

faran festa els cristians — i els moros de Moreria.

No'n fa, no, la reina mora, — perquè'n cerca una captiva;
no la vol de baixa mà, — que princesa la voldria.

Ja n'hi van els seus soldats — portant-n'hi una hermosa nina,
rossa n'és com un fil d'or, — blanca com la satalia.

— ¿D'on l'heu tret, els meus soldats? — ¿d'on heu tret tan bella nina?
— De molt més enllà del mar, — d'una terra molt bonica.

On hi ha unes prades verdes — que lo sol amb força hi brilla,
les roses hi fan olor, — els clavells i tarongines.

Ou hi canta el rossinyol — refilant-hi nit i dia,
on hi creix el romani, — farigola i balsamilla.

On hi ha fonts a milers, — d'aigua pura i cristal·lina,
que fan rius que van al mar — per augmentar sa grandia.

També hi ha plans i turons — i una llarga muntanyada
amb uns cims que de tan alts — quasi al cel deuen tocar-ne.

Hi ha boscos i poblats — i ciutats molt habitades;
d'una terra, Reina mora, — Barcelona nomenada.

Damunt la sorra l'hem vista, — vora la mar adormida,
hem baixat de nostres naus — per a fer-vos-la captiva.

Quan presonera ja ha estat, — amb el vestit que ella duia
hem vist que no era princesa, — sinó que n'era regina.

Regina d'un gran castell — que un molt bell escut tenia
que n'hi ha tres colomets, — una espasa i una espina.

Quan presonera ja ha estat — n'hem fet vela a Moreria;
Déu del cel ens ha dat vent — i hem vingut amb tretze dies.

Arribant-né a nostra terra — en diada beneïda,
el dia de Sant Joan, — que és un molt senyalat dia.

Aquí la teniu, Senyora, — donzella vos l'hem portada,
puix cap home de les naus — l'ha tocada ni mirada.

— Gràcies, gràcies, mos soldats, — me'n doneu gran alegria;
no l'ensenyeu pas al rei, — que se n' enamoraria.

I s'hi voldria casar — i a mi potsé'm deixaria.
Porteu-la an aquell castell — que n'hi ha prop de la riba,

Poseu-la dintre una cambra — amb catorze panys tancada;
tireu-ne les claus al mar, — que mai més sigui lliurada.

Li tirarem el menjar, — des de l'alta finestrada,
ja farem sorgir i cusir, — amb la tasca ben marcada.

AEP - CDHS
BARCELONA

I el jorn que no la farà—no li donarem menjada.—
La pobre Margarideta—de dia i de nit plorava.

Treia el cap a la finestra—i deia a la mar salada:

—Tu que de ma terra véns,—çquè m'expliques dels meus pares?—

Totes les nits que la Lluna—la blava mar platejava,
ella sortia en finestra—i amb tristor li demanava:

—Estrella que vas pel món,—corrent-lo en tota sa amplada,
volguessis, demà matí,—allà a ma terra al llevar-te,

explicar-ne als meus parents—que aquí me'n tenen tancada?—

Cada dia deia al Sol—que entrava dintre sa cambra:

—Tu, bon Sol que cada dia—passes per davant de casa,
jsi volguessis dir al meu pare—que vingues a deslliurar-mel—

Un dia de matinet—ja veu vení una galera,

i amb la bandera que duu—veu que n'era de sa terra.

—¡Mariner, bon mariner,—si volguessis escoltar-me,

si al tornar-ne a casa teva—volguessis dir al meu pare

que presonera n'estic,—en rònc castel tancada,

tancada amb catorze panys—i les claus al mar llançades!

Que junti tota sa gent—i que vingui a deslliurar-me,

si no ve ben aviat—no serà a temps de salvar-me.

Que, si no, jo'm moriré—de fred, de set i de gana.

¡Mariner, bon mariner,—si volguéssiu escoltar-mel—

Quan sent això el mariner—desseguida reulava

i en fa vela a Barcelona—per explicar-ho al seu pare.

Quan son pare va saber—que sa filla viu encara,

gran alegria tingué,—puix ja la creia ofegada.

Ja crida an el seu palau—tota una grossa gentada

de nobles i cavallers—i un gran exèrcit armava.

Omplen més de cent galeres,—de cent galeres armades,

que fan vela a Moreria—per deslliurar la cristiana.

Desseguit que han arribat—ja n'han entrat en batalla,

ja n'han cremat el castell,—ja n'han salvada la dama.

Dels moros que van robar-la —els cristians n'han fet xixina.

i ses testes malfatxades—n'han fet servir de joguina.

El cos de la Reina mora,—foradat per cent llançades,

com venjança l'han tirat—de cap a la mar salada.

Que hi vagi a buscar les claus—que hi havia fet llançar

perquè la pobra cristiana—m'hi més no's pogués lliurar.

Perquè l'aigua de la mar,—que per tot arreu ne va,

faci sabé a tot el món—el càstig que li han donat.

Al rei de la Moreria—també li van tallà el cap,

i de la més gran galera —l'han posat a dalt d'un pal.

Perquè el Déu dels cristians—vegi com saben venjar

la gran ofensa que els moros —als cristians varen donar.

Les ciutats de Moreria—van passar a foc i a sang

i d'aquella mala gent—ni un tan sols ne va quedar.

Ja s'entornen les galeres—cap a terra beneïda,

havent salvat la donzella—de les mans de sa butxina.

El dia de Sant Joan—n'és un molt senyalat dia,

han vençut els cristians—als moros de Moreria.

Han matat la Reina mora,—que feia robar les nines.

El dia de Sant Joan—n'és un molt senyalat dia.

AEP - CDHS
BARCELONA

Cançó *cavalleresca* recollida per En Joan Amades de boca de Na Maria Collet, d'Olot, amb la col laboració del mestre En Joan Tomàs, il·lustrada pel nostre amic el distingit artista En Josep Aragay.

Aquesta cançó és, al nostre entendre, un important document folkloric. La seva regular llargada, el fet de presentar-se amb argument totalment acabat, lo perfecta de la poesia, junt a una fresca i melangiosa tonada, que té un plaicid aire de ballet, fan d'ella un interessant exemplar de la nostra Musa popular.

La seva tonada no ens era desconeguda al recollir aquesta cançó; ja la coneixiem del tot exacta, pertanyent a una altra d'amorosa. Alguns elements de la present, amb autèntica tonada, els havíem ja recollit abans d'haver-la trobada sencera.

Es curiós notar el fet de l'elogi que fa de Barcelona l'incògnit autor de la poesia. Fóra interessant saber si a l'antiga heràldica catalana s'hi troba qualque escut que presenti els símbols al·ludits en la cançó, això és: tres colomets, una espasa i una espina. No és de creure que el fet que's relata sigui històric, puix per la seva gran importància hauria d'ésser necessàriament molt conegut en l'història. Segurament és fill de la fantàsica imaginació de qualque trovador.

Termes dialectals de la comarca de Gadesa

DURANT UNA excursió d'alguns dies per la part baixa de la província de Tarragona, en els pobles de Bot i Prat de Comte, del Partit judicial de Gadesa, en els últims confins de la nostra pàtria i tocant ja quasi a l'Aragó, va cridar-me l'atenció entre l'estrany català que's parla en aquell país, molt mixtíficat i influenciat per l'impur dialecte d'Aragó, qualques paraules de fonètica netament catalana unes i un xic castellanitzades d'altres, totalment desconegudes per mi, de les que'n vaig fer un recull. Algunes d'elles són ja conegudes i registrades, mes n'hi ha una colla que no les he trobat en cap dels diferents lèxics i diccionaris catalans consultats a l'efecte, per lo que'm decideixo a publicar-les sols a títol de curiositat.

Agauís, adj. (gènere invariable). Com bútxera, seba, en expressions familiars; així diuen: *Lo Toni és un AGAUÍS, se minja los pinjols de les olives.*

Aixevar, v. a. Enllemir un animal amb el propòsit de caçar-lo.

Arinyola, f. Nom donat a una mena de mosca que ataca les olives, picant-les i deixant-hi un ouet, del qual neix un cuquet que's menja l'oliva; aquest cuquet se'l nomena *xixi*, i al fet de corcar-se les olives per l'atac de les arinyoles se li dóna el nom de *XIXINAR-SE*. *Enguany, com hi ha hagut MOLTES ARINYOLS, la collita d'olives s'ha XIXINAT.*

Audula, f. Nom donat a la costum existent en certs pobles d'anar a pasturar les bèsties de ferradura en diumenge. L'encarregat de practicar l'AUDDULA se situa en el lloc més cèntric del poble i toca un corn, que molt bé'l coneix tot el bestiar de ferradura de cada poble, i a qual so acudeixen seguidament al lloc on se troba l'home que ha de dur-los a pasturar.

Balons, m. pl. Pantalons de cama curta, a l'estil aragonès, d'ús molt comú en l'indumentària masculina del país.

Barceló, m. No s'usa en femení. Vol dir brut, deixat, malforjat.

Bresquilla, f. Préssec petit.

Caburdo-da, adj. S'usa en lloc de tossut.

Calcilla, f. Mitja sense peu usada pels homes per a tapar la cama que deixen descoberta els balons. Les migtes amb peu i tot, solament usades per les dones i la mainada, se les nomena «calces».

Calvot, m. Plantofada, castanyoà, catxamona. *Si no tornes prompte, te pegaré un CALVOT.*

Capot, m. (gènere invariable). Expressió familiar per a tractar a un de bútxera o tonto; és sinònim de «agauís».

Cargolinet, m. És diu d'un tupí petit. *Mus hem minjat un CARGOLINET de sopes.*

Casera, f. S'usa en lloc de majordona. *Lo sinyó retó s'ha barallat amb la CASERA.*

Cassinogues, f. Pessigolles.

Catxap, m. Nom que's dóna als conills petits. *Hai trobat una llogrida de CATXAPETS.*

Coco, m. Propiament vol dir oncle; no obstant s'usa molt aquesta paraula com a tractament per als homes d'edat o de respecte.

Conqueta, f. Cacerola.

D'a noretas, adv. Com de per riure. *Se peguen D'AMORETRES.*

De gatameus, adv. De quatre grapes.

Desdit-da, adj. És diu d'una persona que havent actuat de testimoni en un tribunal i havent-se-li comprovat que faltava a la veritat, se la incapacita per a tornar-ne a ésser. *Fulano és DESDIT, i no pot servir de testimoni.*

Distret-ta, adj. Espavilat, eixerit. *Aquest minyó és molt DISTRET, hasta sap de llegir.*

Donar-se un vert. Equival a xalar-se, divertir-se. *Me'n vull anar a Barcelona a DONAR-ME UN VERT.*

Droque, adj. (gènere invariable). Dolent, mal criat, de mals instints. *El DROQUE de fulano m'ha robat una ballaruga.*

Fàcil-la, adj. Innocent, ingenu.

Fardatxo, m. Llargandaix.

Farnaca, f. Llebra petita.

Flocs, m. En compte d'«encenalls».

Gebut-ta, adj. Igual que «geperut».

Llanta, f. S'anomena així la llauana usada per a la cocció de certs menjars, el bacallà a la llauana, per exemple.

Lleuta, m. Llevat de farina usat pels forners.

Lleuter-ra, adj. S'emplea en el sentit de «xafarder» i de «brut».

Llima, f. Llimona.

Malladà, f. Nom que's dóna al lloc on de nit solen reunir-s'hi els conills de bosc, reconegut pels pagesos pels excrements que hi deixen, molt adequat per a parai-hi trampes. *He trobat dues MALLADES; està nit que ve hi pararé trampes.*

Manil, m. Drap per eixugar-se les mans o per tapar alguna cosa.

Meló de moro, m. Sindria.

Mistos, m. pl. Nom que's dóna a la «mistela».

Moço, m. És diu del descans d'un carro. També existeix la paraula «moço» en el mateix sentit que li donem nosaltres.

Ni ados, adv. Significa «ni tan sols». *NI ADO S'HA ATANSAT NI ADO S'AB LO QUE'S DIU.* Alguna vegada, encara que poc sovint, se diu *NI ADO*, suprimint la *s* final.

Ni manco, adv. Sinònim de *ni ados*.

Oberja, f. Préssec.

Obrer, m. Nom que's dóna al «paleta», al «mestre de cases».

Ovelló, m. Clavegueró. *Farem un OVELLÓ per que ixca l'aigua.*

Pessigüetes, f. Igual que pessigolles.

Pe-tetes, f. pl. Bitxo (bot.)

Pito-ta, adj. Vol dir presumit, vanitos. *Lo PITO d'En Peret porta gec de vellut.*

Presà, f. S'anomena així el caldo. Com que només se'n fa per als malalts, és molt popular aquest proverbi: *Per safrà a la PRESÀ te serveixca.* Com que el safrà que's posa en el caldo és en quantitat insignificant, el desitjar an'algú que l'import de qualche cosa mal adquirida li serveixi per safrà en el caldo, equival a desitjar-li una llarga malaltia. Pot comparar-se als nostres proverbis: «Per metzines te serveixi». «En un clot de lliit t'ho hagi de menjar».

Rebre alenda. Locució verbal equivalent a «donar-se compte», «tenir esment». *Si jo'n REBO ALFENDA, lo ruc no marxa.*

Repropi,-a, adj. Significa «avari», «agarrats».

Rinca. Nom de font que's diu en lloc d'«Enrica». El femení fa «Enriqueta».

Rollo, m. Mocador enrotllat al cap que porten els homes a l'estil d'Aragó.

Sap, interj. Mot amb que's parla als gats, com el nostre «bis bis».

Serracaps, m. S'usa en lloc d'estrenyencaps. *La carniús de la tia Paula ha ixit a lo carrê amb SERRACAPS.*

Servidor, m. Orinal.

Sorra, f. Tonyina (peix).

Tanda, f. Vol dir «tripsa»

Tarranc, m. Es diu de la branca d'arbre tallada per a donar-li alguna aplicació. *He tallat un TARRANC per a fer-me'n un totxo.*

Tassa, f. Got. L'objecte que nosaltres nomenem tassa, en diuen «escudella». *He cromptat dos TASSES i tres ESCUDELLES;* vol dir dos gots i tres tasses.

Tirar xais. Locució verbal que s'aplica al riure a tall de mofa i a l'escarnir. *Mentre jo cantava, aquest no parava de TIRAR XAIS.*

Torroila, f. S'usa en lloc de «rosca».

Totxo, m. Es un dels tres diferents noms que's dona al bastó segons la seva forma: TOTXO, quan és curt i recte; GAIATO, quan el mànec té una forma curva, i VERDUGA, quan és llarg i recte a l'estil dels bastons típics dels pagesos aragonesos.

Trit,-ta, adj. Engrunat, esmicolat.

Tronxadora, f. Mena de serra llarga usada per a serrar els troncs d'arbre.

Xeta, f. Nom donat a les berres, o porcs femella (recollida en el poble de Benifalset, durant la nostra excursió per l'ebre, de boca d'una dona del poble qui la usà en aquesta frase: *La nostra XETA ha tingut catorze baconets.* Un dels nostres llauters m'acabà el significat de la paraula).

Ximo,-ma. Nom de font que equival a Joaquim.

Xulla, f. Llunza. *Avui per dinar tenim una XULLA a la brasa.*

Es possible que algunes de les precedents paraules no estiguin escrites amb la deguda ortografia pel motiu de desconèixer l'origen etimològic. El poble que les usa pronuncia tan incorrectament, que és de tot punt impossible poder-les transcriure amb recta precisió ortogràfica.

Es indubtable que a més de les transcrites n'«existeixen moltes altres, de paraules, pròpies de la contrada, que tindran importància dialectal, especialment dintre la nomenclatura de plantes, aucells, insectes, eines i altres objectes d'ús corrent. El desconeixement del nom que nosaltres donem an algunes d'aquestes coses, potser en va fer passar inadvertida alguna altra variant.

El conjunt d'aquell enraonar té un aspecte bastant especial. La pronunciació és molt defectuosa, cap temps de verb acaba amb *i*, que sovint substitueixen per *o*, v. gr.: *vingo, menjo, ballo*, per «vingui», «mengi», «balli». En certs casos no solament fan acabar el temps de verb en *o*, si no que hi agreguen o substitueixen altres lletres: *petixo, llixco*, per «pateixi», «llegeixi». Apart dels verbs hi ha moltes altres paraules en la pronunciació de les quals s'hi noten grans anomalies. Diuen, per exemple, *sinyó, retó*, en lloc de «senyor», «rector». La *l* palatal darrera de *t* no és mai pronunciada. Diuen *batle, ametla espalla*, en lloc de «batlle», «ametlla», «espatlla».

Dintre l'ordre sintàctic s'hi troba també alguna particularitat. Quasi sempre usen el temps condicional dels verbs en lloc de l'imperatiu, però només en la segona persona del plural; així, per exemple, diuen: *no digússeu, no corrésseu, no mengésseu*, en lloc de «no digueu», «no correu», «no mengueu». Una molt curiosa forma vaig observar que s'emplea amb molta freqüència, és que per a fer els imperatius interrogants diuen: *¿Si féssem com un que se'n va? ¿Si féssem com un que va dalt lo ruc? ¿Si féssem com un que menja un mos? per dir: «anem-nos-en?», «pu'gem dalt lo ruc?», «mengem una mica?».*

Això és lo poc que dintre l'ordre lingüístic vaig notar de més o menys curiós durant la meua curta estada per aquell país. Ho vaig replegar com un simple entreteniment i ho ofereixo als nostres lectors per si algun d'ells pot trobar-hi quelcom que li interessi.

JOAN AMADES.

NOTES

AEP - CDHS
BARCELONA

EXCURSIONS, a l'entrar a l'any v de la seva publicació, saluda als seus lectors i els desitja un bon any 1919 i un creixent amor envers l'excursionisme.

El dia de Cap d'any és el designat per a celebrar la Diada de la Llengua Catalana, festa patriòtica anyal organitzada per l'entitat «Nostra Parla», a la qual aquest NOTICIARI ha tingut l'honor d'adherir-s'hi.

L'almanac de *L'Esquella de la Torratxa* per a 1919 està dedicat a les muntanyes de Catalunya. Forma un bonic àlbum on els excursionistes hi troben un munt de vistes i dades que interessin. La nostra secció hi ha col·laborat amb alguns treballs originals dels senyors Olivé i Campubí.

Esbart fotogràfic

LES REFORMES DEL LABORATORI

El nostre Laboratori fotogràfic, que fa poc més d'un any vàrem instal·lar amb tota senzillesa, a pesar de lo qual s'ha vist molt favoregut i ha vingut prestant un bon servei als aficionats, acaba d'ésser objecte d'una restauració total. L'hem dotat d'una magnífica ampliadora nova i de tots els accessoris que puguin convenir a les manipulacions fotogràfiques.

Ens plau oferir de nou aquest Laboratori a tots els aficionats de l'ATENEU, segurs de que utilitzant els seus serveis han de trobar-hi molts avantatges. Funciona els dilluns, dimecres i divendres, no festius, de 9 a 11 de la nit. Les condicions que'l regeixen poden consultar-se als mateixos vocals de torn.

Ara, per donar-li tot l'impuls possible, és necessari reconstituir l'Esbart. A tal fi hi haurà una reunió el dia 29 d'aquest mes, a les deu del vespre, a la qual preguem amb interès hi assisteixin tots els que simpatitzin amb el seu objecte.

Si comptem, com és de creure, amb l'apoi moral dels aficionats a la Fotografia, l'obra de tots continuarà ufanosa i serà una gala més amb què s'agençarà el bon nom d'aquest ATENEU.

PROGRAMA PER A GÈNER DE 1919

Dia 19.

Excursió a Vilassar de Mar, Cabrera de Mataró, Castell de Burriac, Orrius, turons de Sèlles, Sant Bartomeu, La Roca i Granollers.

Sortida: Per l'estació de França, a les 7.

Retorn: Per l'estació del Nord, a les 21.

Import de trens: 2 pessetes.

Dia 26, mati.

Excursió al Rabassalet i Les Planes.

Sortida: Plaça de Catalunya, davant del Continental (tramvia de Gràcia), a les 7, retornant en tren a migdia.

Dia 29, nit.

ESBART FOTOGRAFIC.—Reunió general de l'Esbart, a la que s'hi convoca tots els socis de l'ATENEU aficionats a la Fotografia. A les 22.15.

VACANT

Librería, Imprenta y Casa Editorial

DE

J. Ruíz Romero

Sucesor de J. BASTINOS

PELAYO, 52 :: Apartado 519 :: Teléfono A. 4819 :: BARCELONA

Este establecimiento es uno de los más antiguos e importantes de Barcelona y de España :: En él se hallan de venta toda clase de obras de 1.ª y 2.ª Enseñanza, científicas, literarias, de medicina, etc.

Trabajos de imprenta de todas clases
Prontitud, esmero y economía

CASA CASELLAS

— CASELLAS I C.ª —

ARTICLES DE FOTOGRAFIA

Aquesta casa té montat un laboratori on els aficionats hi trobaran un extens servei en tota mena d'operacions fotogràfiques

SANTA AGNA, 4 (prop de la Rambla)

Tallers fotogràfics: **Barberà, 28**

Telèfon 2220-A

BARCELONA

EL MILLOR CALÇAT

i que millor resultat dona és el construït per l'antiga acreditada casa

FONTANET

CORRER DEL PÍS

Especialitat en sabates per a excursions :: Sabates «Laupar» per a *skis*, totes cosides a mà i completament impermeables :: Elegància i perfecció en calçat de luxe :: Claus de ferro forjat :: Grasses impermeables ::

Ràpida en els encàrrecs

FABRICA DE CAPSES
DE CARTRÓ

FILLES de J. RABASEDA

DIPUTACIÓ, 162

- Telèfon: A 1302 -

BARCELONA

Capses de fusta

Forratge mecànic de cartró

Mostraris

Capses pliants, desmontables, etc.

EL FARO

Hospital, 127: BARCELONA

Almacenes de Sastrería a medida

Ropas confeccionadas para caballero y niños.

Camisería : Corbatería : Géneros de punto.

Gorras, Sombreros, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO

AEP - CDHS
BARCELONA